

Szűz Mária

litániák és ünnepek

Szűz Mária-litániák
és
Szűz Mária-ünnepek

a liturgikus év folyamán

Bevezetés

A hívek általában csak a Lorettói litániát ismerik valamennyire, amelyet Szűz Mária tiszteletére időnként – elsősorban május és október hónapokban – templomainkban szoktunk imádkozni. A litániák a rózsafüzérek mellett a népájtatosság körébe tartoznak. Sokan szeretik, ha gazdag a kínálat, többféle megfogalmazásban imádkozhatók. Így alakulhatott ki, hogy a Mária litániákból is sokfélélet lehet összegyűjteni. Füzetünkben 20 féle Mária litániát tudunk közre adni, mely több éves gyűjtő munka eredménye.

Ezen litániák közül többet is igen régi, már lassan száz éves imakönyvekből lehetett kigyűjteni. Ezeknek nyelvezetét természetesen át kellett dolgozni, hogy a ma emberét meg tudja szólítani. De van közöttük olyan is, amelyik az elmúlt tíz éven belül született, ilyen például a Fény Királynője litánia, mely a Szőkefalvi jelenés üzenetéire építve vezet minket az imádságos lelkület felé.

Az összeállítást a naptári év ünnepeinek sorrendjébe helyeztük, hiszen minden komolyabb Mária ünnepnek van litániája. Az ünnephez nem kötődő litániák a végén szerepelnek.

Az ünnepekhez kötődés adta a gondolatot, hogy Alapítványunk által 2001-ben kiadott és már évek óta nem kapható füzetet ezen kiadvány keretei között újból a hívek kezébe adjuk. Így kerülnek ismertetésre a naptári év Mária-ünnepei a füzet második részében, amelyet Fülep Dániel teológus készített el. A 2001-es kiadványhoz képest teljesen átdolgozott és jelentősen bővített ismertetőt adunk közre ebben az összeállításban. Az ünnepek rövid ismertetése mellett a nap könyörgését is közre adjuk, melyek igen szépen megfogalmazott imádságok.

Jánossy Gábor

Felelős szerkesztő: Jánossy Gábor

ISBN szám: 978-615-80419-4-2

Stella Maris Alapítvány, Budapest, 2017.
www.tengernekcsillaga.hu

Nyomda: Co-print Kft. (www.co-print.hu)
Felelős vezető: Gebauer Gergő

2017. május

***Litánia Szűz Mária szeplőtelen
fogantatásáról (dec. 8)***

Uram, irgalmazz nekünk! ***Uram, irgalmazz nekünk!***
Krisztus, kegyelmezz nekünk! ***Krisztus, kegyelmezz nekünk!***
Uram, irgalmazz nekünk! ***Uram, irgalmazz nekünk!***
Krisztus, hallgass minket! ***Krisztus, hallgass minket!***
Krisztus, hallgass meg minket! ***Krisztus, hallgass meg minket!***

Mennyei Atyaisten,
Megváltó Fiúisten,
Szentlélek Úristen,
Szenháromság egy Isten,

irgalmazz nekünk!

Bűn nélkül fogantatott szentséges Szűz Mária,

könyörögi érettünk!

Szeplőtelen és legszentebb Szűz minden szüzek fölött,
Az örök Atya szeplőtelen leánya,
Az Isten Fiának szeplőtelen anyja,
A Szentlélek Isten szeplőtelen mátkája,
Szeplőtelen Szűz, a Szenháromság kedves választottja,
Szeplőtelen Szűz, az isteni bölcsesség királyi széke,
Szeplőtelen Szűz, ki Dávid királyi véréből származtál,
Szeplőtelen Szűz, ki a pokolbéli kígyó fejét megrontottad,
Szeplőtelen Szűz, az igazság napjának hajnala,
Szeplőtelen Szűz, élő szekrény, melyben a Megváltó drágalátós teste
emberré formálódott,
Szeplőtelen Szűz, élet ösvénye, mely Jézushoz vezet,
Szeplőtelen Szűz, ég és föld Királynője,
Szeplőtelen Szűz, kegyelem eszközlője,
Szeplőtelen Szűz, a mennyei Jeruzsálem ajtaja,
Szeplőtelen Szűz, a tisztaságos Szent József jegyese,
Szeplőtelen Szűz, aki malasztal teljes vagy,
Szeplőtelen Szűz, ragyogó csillag, mely a világot megörvendeztet,

Szeplőtelen Szűz, a vitézkedő Anyaszentegyház győzhetetlen erő-
sége,

könyörögi érettünk!

Szeplőtelen Szűz, az eredeti bűn tövise nélkül kinyílt szép rózsza,
Szeplőtelen Szűz, Isten kertjének legszebb lilioma,
Szeplőtelen Szűz, hitünk gyámola,
Szeplőtelen Szűz, isteni szeretet áradozó patakja,
Szeplőtelen Szűz, tökéletes engedelmesség példája,
Szeplőtelen Szűz, tisztaság csodateljes temploma,
Szeplőtelen Szűz, reményünk horgonya,
Szeplőtelen Szűz, angyalok fényessége,
Szeplőtelen Szűz, pátriárkák koronája,
Szeplőtelen Szűz, próféták dicsősége,
Szeplőtelen Szűz, apostolok Királynője,
Szeplőtelen Szűz, vértanúk erőssége,
Szeplőtelen Szűz, hitvallók állhatatossága,
Szeplőtelen Szűz, szüzek tisztasága,
Szeplőtelen Szűz, benned bízók öröme,
Szeplőtelen Szűz, betegek gyógyulása,
Szeplőtelen Szűz, árvák és özvegyek vigasztalása,
Szeplőtelen Szűz, bűnösök szószólója,
Szeplőtelen Szűz, tévtanítók félelme,
Szeplőtelen Szűz, az Anyaszentegyház hűséges oltalma,
Szeplőtelen Szűz, haldoklók vigasztalása,

Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, ***kegyelmezz nekünk.***
Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, ***hallgass meg minket.***
Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, ***irgalmazz nekünk.***

Imádkozzál érettünk, bűn nélkül fogantatott Királyné,
hogy méltók lehessünk a Krisztus ígéreteire.

Könyörödjünk!
Úr Isten, ki a Boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatása által szent
Fiadnak méltó lakhelyet készítettél; kérünk téged, hogy aki szent

Fiad előre látott halálánál fogva, őt minden bűntől megőrizted, az ő esedezése által minket is tisztán engedj eljutni hozzád. A mi Urunk, Jézus Krisztus által. **Amen.**

Loretói litánia (dec. 10.)

Uram, irgalmazz nekünk! ***Uram, irgalmazz nekünk!***
Krisztus, kegyelmezz nekünk! ***Krisztus, kegyelmezz nekünk!***
Uram, irgalmazz nekünk! ***Uram, irgalmazz nekünk!***
Krisztus, hallgass minket! ***Krisztus, hallgass minket!***
Krisztus, hallgass meg minket! ***Krisztus, hallgass meg minket!***

Mennyei Atyaisten, ***irgalmazz nekünk!***
Meváltó Fiúisten,
Szentlélek Úristen,
Szenháromság egy Isten,

Szentséges Szűz Mária, ***könyörögj érettünk!***
Istennek szent Anyja,
Szűzek szent Szűze,
Krisztus szent Anyja,
Egyházunk Anyja,
Isteni kegyelem Anyja,
Tisztaságos Anya,
Szeplőtelen Szűzanya,
Sérelem nélkül való Anya,
Szűz virág szent Anya,
Szeretetre méltó Anya,
Csodálatos Anya,
Jó tanács Anyja,
Teremtőnk Anyja,
Üdvözítőnk Anyja,

könyörögj érettünk!
Nagyokosságú Szűz,
Irgalmas Szűz,
Hűséges Szűz,
Igazság tükre,
Bölcsesség széke,
Örömünk oka,
Lelki edény,
Tiszteletes edény,
Ájtatosság jeles edénye,
Titkos értelmű rózsza,
Dávid király tornya,
Elefántcsonttorony,
Mária aranyház,
Frigynek szent szekrénye,
Mennysország ajtaja,
Hajnali csillag,
Betegek gyógyítója,
Bűnösök menedéke,
Szomorúak vigasztalója,
Keresztények segítsége,
Angyalok királynője,
Pátriárkák királynője,
Próféták királynője,
Apostolok királynője,
Vértanúk királynője,
Hitvallók királynője,
Szűzek királynője,
Minden szentek királynője,
Áteredő bűn nélkül fogantatott Királynő,
Mennyebe felvett Királynő,
Szentolvasó Királynője,
Családok Királynője,
Béke Királynője,
Magyarok Nagyasszonya,

Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, *kegyelmezz nekünk.*
Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, *hallgass meg minket.*
Isten Báránya, ki elveszed a világ bűneit, *irgalmazz nekünk.*

Imádkozzál érettünk Istennek szent Anyja,
hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.

Könyörögjünk!
Add, Uram, hogy mi a te szolgálád folytonos lelki és testi jólétnek
örvendzessünk és a boldogságos, mindenkor Szűz Máriának dicső-
séges közbenjárása által, a jelen szomorúságtól megszabaduljunk, és
örökké tartó örömet élvezzünk. Krisztus, a mi Urunk által. *Ámen.*

Oltalmad alá futunk, Istennek szent Anyja! Könyörgésünket meg ne
vesd szükségünk idején, hanem oltalmazz meg minden veszedelem-
től, mindenkor dicsőséges és áldott Szűz, mi Asszonyunk, mi Köz-
benjárónk és Szószólónk! Engeszteld értünk szent Fiadat, ajánlj min-
ket szent Fiadnak, mutass be minket szent Fiadnak. *Ámen.*

Imádkozzál érettünk, Szent József.
Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.

Könyörögjünk!
Szentséges Szűz Anyád jegyesének érdemeire kérünk, Úr Isten, add,
hogy mindazt, amire könyörgéseink elégtelenek, az ő közbenjárására
megnyerjük. Aki az Atyával és a Szentlélekkel együtt élsz és ural-
kods, igaz Isten mindörökké. *Ámen.*

Gyertyaszentelő Boldogasszony litániája (febr. 2.)

Uram, irgalmazz nekünk! *Uram, irgalmazz nekünk!*
Krisztus, kegyelmezz nekünk! *Krisztus, kegyelmezz nekünk!*
Uram, irgalmazz nekünk! *Uram, irgalmazz nekünk!*
Krisztus, hallgass minket! *Krisztus, hallgass minket!*
Krisztus, hallgass meg minket! *Krisztus, hallgass meg minket!*

Mennyei Atyaisten, *irgalmazz nekünk!*
Mégváltó Fiúisten,
Szentlélek Úristen,
Szenháromság egy Isten,

Ó, Mária, ki szülés előtti óráidban Betlehem felé utaztál,
könyörögj érettünk!
Ó, Mária, ki minden házból kirekesztve istállóban szállottál,
Ó, Mária, ki Isten egyszülött Fiát csodálatos módon ennek a világnak
szülted,
Ó, Mária, ki méltó voltál Isten egyszülött Fiát elsőnek megtekinteni,
Ó, Mária, ki ezen különös drágalátos kincset pólyába takartad és
jászolyba helyezted,
Ó, Mária, ki nagy örömmel fogadtad a jászolhoz siető pásztorokat,
Ó, Mária, ki testedből tápláltad Isten egyszülött Fiát,
Ó, Mária, ki Jeruzsálembé zarándokoltál, hogy a törvénynek eleget
tegyél,
Ó, Mária, ki egyetlen Fiadat a templomban bemutattad,
Ó, Mária, ki tisztulásodért egy pár gerlicét, mint szegények áldozatát
bemutattál,
Ó, Mária, ki a mindenhatónak Fiát öt sékellel (siklussal) megváltottad¹,
Ó, Mária, ki örömmel hallgattad Simeon hálaénekét,
Ó, Mária, kinek Simeon megjövendölte, hogy lelkedet a szenvedés
tőre járja át,

¹ Vö. Lev 27,5

Mária, aki Jézussal a kereszten egybeforrott, **könyörögj érettünk!**
Mária, a megváltás titkának szolgálója,
Mária, a Szentlélek ajándékainak leesdője,
Mária, aki az Egyházat imáddal segíted,
Mária, testben és lélekben a mennybe felvett,
Mária, aki emberek és angyalok fölé magasztosult,
Mária, Krisztus Titokzatos Testének földi tagjairól gondoskods,
Mária, akire a keresztények felnéznek,
Mária, aki egy vagy velünk üdvösségünk utáni vágyakozásunkban,
Mária, aki az Egyházban mindjárt Krisztus után következel,
Mária, az Egyház legkiválóbb tagja,
Mária, az Egyház példaképe,
Mária, az Egyház jelképe és első virága,
Mária, minden erénynek mintaképe,
Mária, üdvösségünk reményének biztos jele,
Mária, aki világosságunk maradsz az Úr második eljöveteleig,
Mária, akit áldottnak hirdet minden nemzedék,
Mária, aki a szentek egységében közbenjársz értünk szent Fiadnál,

Isten Bíránya, ki elveszed a világ bűneit, **kegyelmezz nekünk.**
Isten Bíránya, ki elveszed a világ bűneit, **hallgass meg minket.**
Isten Bíránya, ki elveszed a világ bűneit, **irgalmazz nekünk.**

Imádkozzál érettünk Istennek szent Anyja,
hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.

Könyörögjünk!

Add, Uram, hogy mi a te szolgálód folytonos lelki és testi jólétnek örvendhessünk és a Boldogságos, mindenkor Szűz Máriának dicsőséges közbenjárása által, a jelen szomorúságtól megszabaduljunk, és örökké tartó örömet élvezzünk. Krisztus a mi Urunk által. **Ámen.**

Fülep Dániel

Mária-ünnepek a liturgikus évben

Bevezető

A Boldogságos Szűz Mária különleges tiszteletre (*hüperdulia*) méltó. Az Üdvözítővel való kapcsolata minden teremtmények között a legkiválóbb: a megdicsőült Egyházban a megváltás legszebb gyümölcseként kitüntetett elsőbbsége van, tökéletességben és szentségben fölötte áll az összes szent angyaloknak és a szentek seregének. Egészen ragyogó küldetése a *megtestesülés* és a *megváltás* isteni művében őt emeli legközelebb a Szentháromság misztériumához minden teremtmények között. Ezért kell nekünk legfőképpen a Szűzanyától kérni a pártfogást és közbenjárást (*intercessio, patrocinium*), hogy segítségével minél inkább Krisztushoz váljunk hasonlóvá, és bebocsátást nyerjünk az örök üdvösségre.

A Szűzanyáról szóló katolikus hit

Katolikus és igaz hittel valljuk, hogy *a Boldogságos Szűz Mária valósággal és tulajdonképpen értelemben az Isten anyja*. (431-ben I. Celesztin pápa által az efezusi egyetemes zsinaton megfogalmazott dogma, *de fide divina et catholica*, DH 251) Mária a Szentháromság második személyének, az örök Igének emberré válásában a test szerinti édesanyja, valódi Theotokosz. I. Celesztin pápának az efezusi egyetemes zsinaton elhangzott idevonatkozó szó szerinti szövegezése így szól: „*A Szent Szűz Isten anyja, minthogy test szerint a világra szülte Isten testté lett Igéjét*”. Ez a hitigazság, amely Máriának az Úr Jézus Krisztussal való egészen csodálatos, anya-gyermek kapcsolatát fogalmazza meg, alapja mindannak, amit a teológia a Szent Szűzről a hitben ismer és állít. Isten Igéje értelemmel megáldott testet öltött magára, amellyel a *hüposztázis*ban egyesült. **Így a mariológia** (Mária üdvtörténeti helyzetéről és szerepéről szóló dogmatikai traktátus) teljes mértékben a *krisztológiához* (a teológiának az Úr Jézus Krisztusról, Isten Fiáról, a Megváltóról szóló része) és az *ekleziológiához* (az Egyházzal szembeni teológiai tanítás) tartozik. A Szűzanya nem csupán egy kiegészítője, ideig tartó érdekessége, mellékszereplője Jézus „magánéletének”, mint ahogyan azt a protestantizmus nézete tükrözi, hanem az igazság szerint Szűz Mária

az Úr Jézus földi életének és messiási küldetésének szoros értelemben vett részese, amely elválaszthatatlan kapcsolat ma is folytatódik és bontakozik az Egyházban. A mariológiai tételek közvetlenül támasztják alá a krisztológiai tételeket. „*A krisztológia csak akkor felel meg az Egyház hite szerinti tanításnak, ha oly radikális, hogy Máriát is érinti és mariológia lesz belőle. A mariológiai jelentéstartalomnak jelentkezése mértéke annak, hogy a krisztológiai tartalmat teljesen kimerítettük-e.*” (Joseph Ratzinger, *Betrachtungen über den Marienglauben der Kirche*, Johannes Verlag, Einsiedeln 1977) Szent János apokalipszisében (Jel 12) az Egyház Mária alakjában tűnik fel, mint „nagy jel” az égben.

A Szűzanya a Szentlélek által fogant, emberi közreműködés nélkül. (381, Konstantinápolyi hitvallás, *De fide*, DH 150) *Mária megőrizte szűzi sértetlenségét a szülés előtt, a szülésben és a szülés után.* (649-ben a Szent I. Márton pápa által a lateráni zsinaton megerősített dogma, *de fide*, DH 502–504) Az Egyház liturgiája Máriát mint *Aeiparthenoszt*, örökké szűzet (*sempervirgo*) ünnepli. Mária örök szüzessége kinyilvánítja Isten abszolút kezdeményezését, a születő Fiú istenségét és az új teremtés hajnalát a megtestesülésben. Jézus Atyja csak Isten (vö. Lk 2,48–49).

A kinyilatkoztatás és az Egyház tanítása közvetlen és világos kijelentéseket tesz Mária üdvrendi szerepéről. Isten anyjának egészen sajátos privilégiumai tárulnak elénk. *A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelenül fogantatott: létének első pillanatától kezdve, Jézus Krisztus megváltói érdemeire való tekintettel az áteredő bűn minden szennyétől mentes maradt.* (1854-ben IX. Pius pápa által az *Ineffabilis Deus* bullában kihirdetett dogma, *de fide*, DH 2803). Szűzanyánk a malasztal teljes (*Gratia plena*), az Újszövetség frigyládája, a végső és beteljesült teofánia égő csipkebokra. Isten kegyelmének különleges privilégiuma által Mária mentes volt minden személyes bűntől, a halálos és a bocsánatos bűntől is. (1547-ben Szent V. Pius pápa alatt a trienti zsinat 6. ülésén megfogalmazott katolikus igazság, *sententia fidei proxima*, DH 1573) **A Boldogságos Szűz Mária mentes volt a bűnre való hajlamtól és a bűnös vágyakat ébresztő kísértésektől is.** (*sent. communis*)

Szűz Mária, aki Szent Fiának, Jézus Krisztusnak a Sátán fölött aratott végleges diadalában osztozott, nem szenvedhetett a bűn minden emberen érvényesülő hatásától és a Gonosztól származó bomlasztó haláltól. **Mária időleges halált szenvedett el.** (*sent. communis*) Halálával lelke Isten boldog színelátására jutott, teste pedig nem indult oszlásnak, hanem nyomban a megdicsőült test állapotára emelkedett. (1169-ben III. Sándor pápa Ikonium szultánjának írt levelében fogalmazta meg; *sent. certa*, DH 748). *Földi életpályája befejezése után nemcsak lélek, hanem test szerint is fölvetett a mennyei dicsőségbe.* (1950-ben XII. Pius pápa által az *Munificentissimus Deus* konstitúcióban kihirdetett dogma; *de fide*, DH 3900–3904)

Szűz Mária a Megváltó művében különleges módon tevékeny. A Názáreti Mária adta nekünk a Megváltót, minden malaszt forrását a világnak, és ily módon ő minden kegyelem közvetítője, csatornája. (*Mediatio in universalis, Mediatrix, sent. certa*) A Boldogságos Szent Szűz mennybevétele után senki sem kap kegyelmet Krisztustól az ő tényleges közbenjáró közreműködése nélkül. (*sent. pia et probabilis*) Szűzanyánk minden kegyelem közvetítője (*Mediatrix*) a Megtestesülésben való közreműködése által. (*Mediatio in universalis*) Szűz Mária minden kegyelem közvetítője (*Mediatrix*) a mennyben való közbenjárása által. (*Mediatio in specialis*)

I. Celesztin, I. Márton, IX. Pius és XII. Pius hittételeinek ismerete, valamint a biztos teológiai állítások alapján elképzelhető annak a lehetősége, hogy egy napon talán adatik nekünk egy ötödik Mária-dogma, amely közvetlenül kimondja, hogy Szűz Mária az ő Szent Fiának emberi *társa* az isteni megváltó tettben: az Istenember megváltó cselekedete egészen egyedülálló módon Mária szabad igenje (*fiat*) által valósul meg. Meglehet, hogy a végső időkben, amelynek részesei vagyunk, az igaz Egyház egységének különleges jele és eszköze lesz ennek *ex cathedra*, tévedhetetlen (*infallibilis*) kijelentése.

Szent István örökségéhez tartozó katolikusokként pedig még egy „ráadást” kell tennünk: A Boldogságos Szűzanya a Magyar Szent Korona tulajdonosa, és így nemcsak az isteni malaszt rendjében, de közjogi értelemben is Királynőnk; a mi Úrnőnk és Anyánk.

Mária-ünnepek az egyházi évben

Isten a történelemben szólítja meg az embert, nyilatkoztatja ki önmagát, s szenteli meg a világmindenséget: amint az anyagvilágot megszentelik a szentségek és a szentelmények, úgy szentelődik meg a tér az egyházak építésével és kiterjedésével, s az idő is szentté válik az ünneplés csillagászati megfeleltetése és az évkörös, napszakos beosztása által. Krisztusban az ember és a világ az *üdv történet* részese. Krisztus megváltó műve, az anyag, az idő és a tér nap mint nap tovább bontakozik az Egyházban, az ünnepek és ünnepkörök *liturgiájában*. Így formálódik ki az *egyházi év*, az üdv történet liturgikus ünneplésének évenként ismétlődő egysége.

Az egyházi év alapszövetét a vasárnapok sora (vö. Mt 28,1; Mk 16,9; Lk 24,1.35; Jn 20,1–29; ApCsel 20,6–11; Jel 1,10; SC 102, 106) adja, fő részeit az üdv történet misztériumainak ünneplése (*proprium de tempore*) határozza meg: karácsonyi ünnepkör, húsvéti ünnepkör, pünkösd utáni vasárnapok. A karácsonyi ünnepkör az Atya jóságát és a megtestesülést, a húsvéti ünnepkör a Fiú szeretetét és a megváltást, a pünkösd-i időszak – amely húsvétból fakad – a Szentlélek megszentelését és az Egyház misztériumát ünnepli. Ebben az ünnepfolyamban találjuk meg a Mária-ünnepeket és a szentek emléknapjait (*proprium de Sanctis*) szervesen beleágyazódva, amelyek mintegy ékesítik és feltárják számunkra a történelemben megnyilvánuló szent misztériumokat.

A Boldogságos Szűz Mária az összes szent angyalokat és a megdicsőült szenteket is megelőző és felülmúló tisztelete átszövi az egész liturgikus évet. Az Úr misztériumaihoz legszorosabban Égi Édesanyánk áll: a Szentírás és a szenthagyomány alapján az Anya és Fia tökéletes összetartozását szemlélhetjük a liturgia énekében és rítusaiban. Ahol Mária van, ott van Krisztus: Mária ünnepei szorosan követik az Úr ünnepeit, „átölelve” mintegy láthatóbbá és megközelíthetőbbé teszik őket. Mária ünnepei mindig az Úrral való kapcsolatból mutatják meg a legbenső hitbeli értelmüket és céljukat. Az ünnepek pontos és aktuális, a helyi egyházban megvalósuló menetét az évenként az egyházmegyékben és a szerzetesrendekben is kiadott *egyházi naptárból*, a liturgikus szolgálatok összességét, az *officium*

rendjét meghatározó *direktóriumból*, valamint a vértanúk égi születésnapjára épülő liturgikus naptárból, a *martirologiumból* ismerhetjük meg.

Szűz Mária az Egyházban a mi legfőbb közbenjárónk és oltalmazónk. Krisztuson kívül senki nem nevezhető tökéletes közbenjárónak. Aquinói Szent Tamás (1225–1274) szerint azonban ez nem gátolja meg, hogy az Isten és ember közötti közbenjáró címet másnak is megadjuk, amennyiben ez a valaki Krisztussal egyesülve az embernek Istennel való egyesülésében közreműködik. (Vö. *Summa theologiae*, III.q. 26.al; 2) Ez a meghatározás igaz lehet a földi és az égi szentekre, de különösképpen is érvényes a Boldogságos Szűz Máriára.

A szentek tiszteletének legmagasabb foka a liturgiában Istennek az ünnepelt szent tiszteletére bemutatott szentmiseáldozatban áll. Az Anyaszentegyház fejével, Jézus Krisztussal való eucharisztikus egyesülésünk egyúttal egyesülés a földi és az égi, vagyis a megdicsőült szentekkel is. A szentek tisztelete a *szentek egységének* (*communio sancti*) hittételét a legszebben juttatja kifejezésre.

Az egyházi év ünneprendje és szerkezete az Egyház életében fejlődik és bontakozik. Az idők során új dogmatikus és egyháztörténelmi ünnepek tűnnek fel, a vértanúk és szentek naptára folyamatosan bővül, és olykor a liturgikus év menetében is történnek kisebb-nagyobb változások. Az egyháztörténelem eddigi legnagyobb naptárreformja a II. vatikáni zsinatot követően történt.

VI. Pál pápa (1963–1978) a *Sacrosanctum concilium* kezdetű liturgikus zsinati konstitúció végrehajtásának a szándékával 1969. április 3-án a *Missale Romanum* konstitúcióval rendelte el a misekönyv új rend (*Novus Ordo*) szerinti kiadását. A kihirdetett új misszálé ténylegesen egy év múlva készült el. VI. Pál pápa a munkát *Annibale Bugnini* atyára és az általa vezetett liturgikus bizottságra bízta, amelyben helyet kapott 6 protestáns – a papságot és az engesztelő áldozatot hitük szerint tagadó – szakértő is. Tevékenységük eredményeként 1970. március 26-án az Istentiszteleti Kongregáció kiadta a bizottság által létrehozott Új Római Misekönyvet (*Novus Ordo Missale*). VI. Pál pápa Bugnini és csapata által az Egyház történetének legnagyobb

mértékű – és talán minden idők legmélyebb doktrinális krízisével is együtt járó – liturgiareformját hajtotta végre. A misekönyv teljes átszerkesztése – amelyben ugyan sok mindent felhasználtak az ősi misszáléból, de ténylegesen egy újat hoztak létre – természetesen kihatással volt a liturgikus élet egészére. Az átalakításoknak *elvileg* szigorú mértéke volt: csak az és csak annyiban változhat, ami valóban erősíti a hitet és mélyíti az áhítatot. A változások a naptárt sem kerülték el, számos ünnep és emléknap megszűnt vagy módosult: változott a dátuma, időtartama, az elnevezése, a tartalma, az ünnepek rendszerén belül elfoglalt helye és jelentősége. A változások kihatottak a Mária-ünnepekre is. A régi naptár 31, az új naptár 14+2 Mária-ünnepet ismer, de nem csak a számuk módosult, hanem egyik-másik esetben megváltozott a napjuk, az időtartamuk, a jelentésük, a nevük és a rendszerben elfoglalt helyük is.

Mária-ünnepek 1969-ig

Az 1969-ig általános érvényű római naptár szerint a következő Mária-ünnepeket ismerjük:

Dogmatikus ünnepek, amelyek közvetlenül hittételekre világítanak rá (22)

1. december 8. *Szeplőtelen Fogantatás*;
2. december 18. Mária szülésének várása;
3. január 1. Kiskarácsony;
4. Vízkereszt utáni vasárnap Szent Család ünnepe;
5. január 23. Mária eljegyzése Józseffel;
6. február 2. Gyertyaszentelő Boldogasszony;
7. március 25. Gyümölcsoltó Boldogasszony;
8. a feketevasárnap utáni (fájdalmas) pénteken Fájdalmas Anya;
9. május első vasárnapja: *Jó Pásztor Anyja*;
10. május 31. Mária Királynő;
11. Úrnap nyolcadát követő szombat: Mária Szeplőtelen Szíve;
12. június 27. Mindenkor Segítő Szűz Mária;
13. július 2. Sarlós Boldogasszony;
14. augusztus 2. Angyalok Királynője;
15. augusztus 15. Nagyboldogasszony;

16. augusztus 27. Mária hét öröme;
17. szeptember 8. Kisboldogasszony;
18. szeptember 12. Mária neve;
19. szeptember 15. Hétfájdalmú Szűz, Fájdalmas Boldogasszony;
20. október 11. Mária istenanyasága;
21. október 16. Mária tisztasága;
22. november 21. Mária bemutatása a templomban

Egyháztörténelmi ünnepek, amelyek az Egyház hittapasztalatából születtek (9)

– Szűzanyát az égben köszöntjük, mint hatalmas közbenjárónkat (3)

1. április 26. Mária, jó tanács Anyja;
2. május 24. Keresztények Segítsége;
3. október 7. Rózsafüzér Királynője

– Szűz Mária földön való megjelenésének ünnepei (6)

1. február 11. Lourdes-i Boldogasszony;
2. május 13. Fatimai Boldogasszony;
3. július 16. Kármelhegyi Boldogasszony;
4. augusztus 5. Havi Boldogasszony;
5. szeptember 24. Fogolykiváltó Boldogasszony;
6. december 10. a lorettói ház átvitele

Öskeresztény szokás szerint a kiemelkedő liturgikus ünnepekhez előünnepek és utóünnepek tartoznak: *vigiliák* („*éjjeli őrég*”; előesti ünnepek, Krisztus példája nyomán virrasztással, böjttel, imádsággal – *matutinummal* – és szent olvasmányokkal kitöltve) és nyolc napos *oktávák* (*dies octava*, 8 nap). A legutóbbi időkig a következő Mária-ünnepeknek volt vigíliája külön misével: Szeplőtelen Fogantatás, Gyümölcsoltó Boldogasszony és Nagyboldogasszony. Az oktáva során a főünnep maradt a liturgikus istentisztelet tárgya egész héten át. Oktávája volt a régi naptárban Szeplőtelen Fogantatás és Nagyboldogasszony ünnepeinek.

Mária-ünnepek 1970-től

A II. vatikáni zsinatot követő VI. Pál-Bugnini-féle reform a Mária-ünnepek számát erősen leredukálta. 1970-től a következőket találjuk meg az általános naptárban:

Parancsolt ünnep:

1. december 8. Szeplőtelen Fogantatás
2. január 1. Istenanya
3. augusztus 15. Nagyboldogasszony

Nem parancsolt Mária-ünnepek:

1. július 2. Sárlos Boldogasszony
2. szeptember 8. Kisboldogasszony

Kötelező emléknapok:

1. augusztus 22. Mária Királynő
2. szeptember 15: Fájdalmas Boldogasszony
3. október 7. Rózsafüzér Királynője
4. november 21. Mária bemutatása

Szabadon választható emléknapok:

1. február 11. Lourdes-i Boldogasszony
2. május 13. Fatimai Boldogasszony

Jézus Szent Szíve ünnepe utáni szombaton: Mária Szeplőtelen Szíve

1. július 16. Kármelhegyi Boldogasszony
2. szeptember 12. Szűz Mária Szent Neve

Az Úr ünnepei közé került Mária-ünnepek:

1. február 2. Gyertyaszentelő Boldogasszony
2. március 25. Gyümölcsoltó Boldogasszony

Mária-ünnepek a Magyar Királyságban

Magyarország a katolikus keresztény királyság története során különleges kapcsolatba került a Szűzanyával. Két olyan ünnepünk is van, amelyik sajátosságosan fűződik hazánkhoz: *Remeték Királynőjének* az ünnepe, valamint a *Magyarok Nagyasszonya*. Előbbi az ősi magyar alapítású férfi engesztelő rend, a pálosok Szűzanya-tiszteletéből fakad, míg az utóbbi Szent István király felajánlásához köthető.

Szent *István* király, midőn érezte halála közeledtét, 1038. augusztus 14-én (Nagyboldogasszony előestéjén) a Magyar Szent Koronát Szűz Máriának adta örökségbe, s ezzel a Szeplőtelen Magyarországi királynőjévé és legfőbb oltalmazójává tette. E lépésnek szakrális és közjogi következményei egyaránt lettek, bár ez utóbbit a protestantizmus megjelenése óta nem lehet fogantatosítani a magyar államigazgatásban.

Bár a magyar országfelajánláshoz sok más hasonló analógiát szokás felsorakoztatni (Szűz Mária pl. Lengyelország, Anglia és Ausztria királynője is), mégis figyelemre méltó tény, hogy az összes földi koronák közül – tehát ha nem stilizált koronáról van szó – liturgikusan a Szűzanya egyes-egyedül csak a Magyar Szent Koronával ábrázolható. Ez a tény jelszerűen mutatja, hogy az egyébként messze legkorábbi – a hasonló példákat 600–800 évvel megelőző – magyarországi felajánlás különleges következményekkel járt, mert Magyarországot *Regnum Marianum*-má tette. Szűz Mária nemcsak oltalmazója, hanem mindenkori tulajdonosa a Magyar Szent Koronának és királynője a Koronához tartozó népeknek. A Magyar Szent Korona azért szent, mert angyali eredetű (vö. Hartvik püspök legendája), és mert Szűz Mária tulajdona. A magyar uralkodó apostoli király nem pusztán egyházpolitikai okokból, hanem elsősorban az ég akaratából, hiszen koronáját az Apostolok Királynője kölcsönzi neki és bizza rá.

A Boldogságos Szűz tisztelete államalapító szent királyunk óta töretlenül jelen van. Szent László király „Szűz Máriának választott vitézeként” a csatákban mindig Máriához fohászkodott segítségért, és Mária tiszteletére építtette a nagyváradi székesegyházat. Kiemelkedik IV. Béla király is, aki a tatárjárás idején talán a legnagyobb tettét hajtotta végre, amikor Istennek és Szűz Máriának ajánlotta fel leányát, Margitot, és ő építtette fel a budavári ékes Nagyboldogasszony-templomot. Nagy Lajos királyunk bőkezűen támogatta és emelte fel a pálosok Máriás engesztelő rendjét. Mátyás király Mária-tisztelete is emlékezetes: pajzsán megtaláljuk Szűz Máriát, és még az aranypénzein is Mária látható a gyermek Jézussal. Hasonló, Madonnával díszített „máriás” pénzeket egészen a modern korig, a szabadkőműves-protestáns gyökerű felfogató mozgalmak 1848-49-es forradalmáig készítettek Magyarországon.

A *Patrona Hungariae*-eszme talaján a 17. századra szilárdult meg a *Regnum Marianum* (Mária Ország) fogalma, amely a Szűzanya sajátosságos közjogi méltóságát – tényleges királynői mivoltát – is jelentette. Szent István felajánlása megerősítést kapott: 1658-ban I. Lipót király Szűz Mária oltalma alá helyezte magát, családját és országát, majd 1687-ben a máriavölgyi pálos kegyhelyen ajánlotta

fel Magyarországot a Magyarok Nagyasszonyának. Ezt a felajánlást a király a török megszállás alól való felszabadulás iránti hálából 1693-ban a bécsi Szent István-székesegyházban ünnepélyesen megújította.

A Királynőnek méltán járó ünnepet végül XIII. Leó pápától kaptuk meg, aki 1896-ban az ezeréves keresztény magyar államiság (*magyar millenium*) alkalmából Vaszary Kolos bíboros prímás, esztergomi érsek kérésére engedélyezte Magyarország részére a Magyarok Nagyasszonya ünnepét.

A másik, sajátosan magyar táptalajból eredő Mária-ünnep az Esztergomi Boldog Özséb (1200–1270) által alapított Pálos Rendhez tartozik. A kezdetben remetékből szerveződő monasztikus szerzetes-család a későbbiekben is megőrizte az imádságnak szentelt magány szeretetét (*Solus cum Deo solo*). Legfőbb példaképük Szűz Mária, aki imádságában egészen és tökéletesen nyitott a Szentlélek ajándékaira. Ennek alapján a pálosok a Szűzanyát mint a Remeték Királynőjét tisztelik. A pálosok a Legszentebb Szűz példája nyomán tanulják az Isten színe előtti csöndességet, az elmélkedést és a figyelmet, valamint igyekeznek mindent odaadással és kitartással teljesíteni. A Szűzanyára tekintenek, mint a Názáreti Ház szent csöndjének áhítatos imádkozójára, aki a Szentlélek Mátkájaként lett az Úr akarátára mondott tökéletes *igen* példaképe, az Igével termékeny Szűz, aki Anya és Jegyes is, és minden imádkozók leghatásosabb közbenjárója.

A pálosokat jellemzi a különleges Mária-tiszteletük, amely megnyilvánul a pálos kázmza „Mária színéként” választott hófehérségében, a Mária-ünnepek buzgó megtartásában, a szombati votív Mária-misékben, a hagyományos pálos (esztergomi) zsoltosma különösen szép Mária-anyagában, a pálosok által épített és fenntartott kegyhelyeken, a rózsafüzér napi végzésében, a böjti fegyelemben és megannyi nap mint nap végzett ájtatosságukban. A márianosztrai és budaszentlőrinci magyar pálosok – akik Magyarország Királynőjének alattvalói voltak – vitték a lengyelországi Jasna Góra (*Czestochowa*) csúcsára a Fekete Madonna kegyképet, a pálos rendet magát és formálták meg Lengyelország Királynőjének tiszteletét. De pálosoké Máriavölgy és Márianosztra, és részint pálos eredetű

a szombati csíksomlyói búcsú is, hogy a legkiemelkedőbb példákat említsük a pálosokhoz köthető Mária-kultusz helyszínei közül. A pálos misszió és lelkipásztorkodás mindig Szűz Mária palástja alá vonja be a Jézushoz kívánczó lelkeket.

Ekképpen kapott a pálos rend szülőföldje, Magyarország egy új Mária-ünnepet, és Nagy Lajos király óta, Első Remete Szent Pál személyében egy új társvédőszentet is.

Szűz Mária tisztelete Magyarországon az idők folyamán egészen áthatotta a mindennapokat. A Magyar Katolikus Egyház és a Magyar Katolikus Királyság missziója és egyházépítő tevékenysége jó gyümölcsöket hozott. A katolikus magyarság a hétköznapi életét, minden munkáját a Szűzanyával és az ő oltalma alatt végezte. A mindennapok Mária-ünnepére utal, hogy két Mária-ünnepnek – március 25. és július 2. – a nép az időszak mezőgazdasági munkáira utaló nevet is adott: Gyümölcsoltó és Sarlós Boldogasszony.

Szűz Máriának szentelt hónapok

A katolikus Egyház hívei a dátumokhoz csatolt ünnepeken túl minden évben két teljes hónapot (május és október) szentelnek a Boldogságos Szűz Máriának. Ez a napi imáikban és ájtatosságaikban jelenik meg. A Szűzanya hónapjainak vasárnapjai hagyományosan Mária-ünnepek (Máriapócson ma is búcsúnapok).

Május első vasárnapja *Szűz Mária, a Jó Pásztor Anyjának* ünnepe volt a Bugnini-reformig (1969); ez a nap az egyházi ünnepek szekularizálásának és profanizálásának folyamatában 1923-ban lett „anyák napja”. Május harmadik vasárnapján 1751-től 1969-ig *Mária istenanyaságának* az ünnepét ülték, míg május utolsó napja (31.) *Mária Királynő* ünnepe volt. A Szűzanya tiszteletére végzett májusi litánia a hónap legjellemzőbb magánájtatossága, amely minden egyes napot Mária oltalmába ajánl. Fő részét az énekelt loretói litánia teszi ki, rendszerint Mária-antifónával, népénekekkel, és különböző Mária-invokációkkal kiegészítve, amelyhez prédikáció is tartozhat. Az ájtatossághoz kapcsolódhat az Oltáriszentség imádása is, amelynek végén – a liturgikus szabályok teljes betartásával – szentségi áldást adnak cibóriummal, ünnepélyesebb esetekben monstranciával.

Az októberi Mária-hónap egészen a Rózsafüzér Királynőjének van szentelve. XIII. Leó pápa, aki hosszú pontifikátusa alatt (1878–1903) 12 enciklikát, számtalan levelet és brévét írt a rózsafüzérről, a 19. század végére elhatalmasodó egyházellenes erők láttán és a fokozódó szekularizáció megfékezésére az ima összes erejét latba kívánta vetni. Ő volt az, aki kibocsátotta a Szent Mihály-invokációkat, többek között a csöndes misék végén mondandót, amely a hívek körében a legismertebbé vált. Kevesebben tudják, hogy az imahadjárat okán XIII. Leó rendelte el, hogy október a rózsafüzér hónapja legyen, s hogy ezen hónap alatt az imáadásra kitett Oltáriszentség elé leborulva legalább egy rózsafüzér mondassék el minden áldott napon, pap és a hívek együtt, amelyet a Szűzanya tiszteletére mondott litánia kövessen. (A pápa utasítására a Ritus Kongregáció 1885. augusztus 20-án rendelte el, hogy „*ameddig a katolikus Egyházat szorongató körülmények fönállnak, és a pápa teljes szabadságának visszanyeréséért hálát nem adhatunk, a földkerekség minden székesegyházában, plébániatemplomában, és a Szűzanyának szentelt templomában és nyilvános kápolnájában, vagy a helyi ordinárius által kijelölt helyeken a rózsafüzért a lorettói litániával együtt egész októberben naponta imádkozzák el*”.) Ezen októberi ájtatosságra a pápa minden évben külön levélben emlékeztette a világ püspökeit, figyelmeztetve őket, hogy ne mulasszák el hívni és bátorítani a híveket. Amint a kis Bernadettet Lourdes-ban maga a Szeplőtelen Fogantatás tanította meg rózsafüzérezni, úgy a pápa – megértve és teljesítve a Szűzanya szándékát – az egész Egyházat a rózsafüzér végzésére ösztökölte.

Mária-évek

A Boldogságos Szűz Mária tiszteletére ünneplésére, tiszteletének elmélyítésére tematikus évet is elrendelhetnek az Egyházban. Az első ilyen alkalomra 1954-ben került sor: a Szeplőtelen fogantatás hittételének (1854) századik évfordulója alkalmából Isten szolgája XII. Pius pápa (1939–1958) *Fulgens corona* (A Szent Szűz ragyogó koronája) kezdetű körlevelében Mária-évet hirdetett, amelyet Magyarországon is megtartottak.

II. János Pál pápa *Rosarium Virginis Mariae* (2002. október 16.) kezdetű apostoli levelében XIII. Leó pápa *Supremi apostolatus* kezdetű enciklikájának 120. évfordulója alkalmából 2002 és 2003 októbere között meghirdette a Rózsafüzér évét, amely bennfoglaltan Mária-év is egyben, azzal a szándékkal, hogy ezt az ájtatosságot az év folyamán különös figyelemmel ajánlják és értékeljék a különféle keresztény közösségekben. A rózsafüzér mondása nem más, mint Krisztus arcának szemlélése Máriával.

A Mária-év meghirdetésére a helyi egyházak szintjén is sor kerülhet. Szép példa erre a magyarországi Boldogasszony Éve, amelyet 1947. augusztus 15. és 1948. december 8. között Mindszenty József bíboros, hercegprímás, esztergomi érsek (1945–1975) kezdeményezésére és elgondolásai alapján szerveztek, az 1848/49-es forradalom és szabadságharc 100 éves évfordulójához csatlakozva, s egy új magyar, keresztény társadalom építésére buzdító céllal.

A mennybe vezető rózsafüzér

A Mária-kultusz átszövi az egyházi év mindennapjait. Ez a minden áldott nap megszentelésére kifejezetten ajánlott rózsafüzér ájtatosság által valósul meg.

A Máriás mindennapokat leginkább a rózsafüzér ájtatosság táplálja és élteti. Amint XIII. Leó pápa a rózsafüzérről szóló első enciklikájában (*Supremi apostolatus*, 1883. szeptember 1.) írja, „[*Szent Domonkos*] egy mennyei fénytől megvilágosítva felismerte, hogy nem lehet hatásosabb üdvözköz [e világ bajai ellen], mint az emberiség visszatérte Jézus Krisztushoz, aki az út, az igazság és az élet; egy visszatérés, amely úgy érhető el, ha minél gyakrabban szemléljük megváltásunkat, és az Istennél közbenjáró azon szószólónál keresünk menedéket, a Szűzanyánál, akinek megadatott, hogy minden eretnekséget eltíporjon”. A rózsafüzér tökéletes kiegészítője az Egyház liturgiájának, a szentmisének és a zsolozsmának. A leghatásosabb ájtatosság, amellyel a személyes megtérésünket és más bűnösök megtérését kieszközölhetjük, és a legerősebb fegyver a katolikus Egyház ellenségei ellen. Végzésének legjobb módja XIII. Leó pápa

szerint, ha lehetőleg *sokakkal együtt* és *állhatatosan* imádkozzuk. (Vö. Mt 18,19–20; 7,7–11)

E csodálatos ájtatosságnak talán legszebb apológiáját fogalmazta meg Lucia nővér. „*A Boldogságos Szűz Mária ezekben a végső időkben, amelyekben mi élünk, a rózsafüzér imádságnak új hatékonyságot adott. Nincs olyan probléma, bármilyen nehéz is legyen, világi vagy mindenekelőtt lelki, saját személyes életünkre, családunkéra, a világ vagy a szerzetesrendek családjaira vagy a népek és nemzetek életére vonatkozó; nincs semmilyen probléma – még egyszer mondom –, bármilyen nehéz is, amelyet a rózsafüzér imádkozásával ne tudnánk megoldani. A szentolvasóval fogjuk magunkat megmenteni, megszentelni, vele fogjuk Urunkat vigasztalni és számtalan lélek üdvözülését elérni.*” (Pater Fuentes 1957. december 26-i interjúja a fatimai Lucia nővérrrel) A rózsafüzér titkainak beosztására II. János Pál pápának a *Rosarium Virginis Mariae* apostoli levele alapján (2002. október 16.) pápai ajánlást is kapunk: hétfő és szombat az örvendetes titkok, kedd és péntek a fájdalmas titkok, szerda és vasárnap a dicsőséges titkok, csütörtök pedig a világosság titkainak a mondásával végezhető. A rózsafüzér napi imádkozása valóságosan megszenteli a mindennapi életet. Szentek és boldogok végeláthatatlan sora tanítja ezt nekünk szavakkal és jó példával az Egyházban, Guzmán Szent Domonkostól kezdve Boldog Alanus de Rupe OP atyán át, Timotheus Ricci OP atyán és Grignon de Monfort Szent Lajos Márián keresztül XIII. Leó pápáig, Szent X. Pius pápán keresztül Pietrecinai Szent Pio OFMCap. atyán át II. János Pál pápáig. E tanúk Mária hűséges és tanulékony gyermekei ők mind, akik meghallották és komolyan vették a Szűzanyát, aki a rózsafüzér napi imádkozását kéri tőlünk újra és újra, mint ahogy kérte ezt a mi Anyánk Fatimában is.

Úrangyala (Angelus Domini)

XI. Konstantin (1449–1453) 1452 decemberében segélykérő levelet írt V. Miklós pápának (1447–1455), hogy segítsen keresztes háború szervezésével az oszmán fenyegetéssel szemben. Az éppen végéhez közeledő százéves háború, a német széttagoltság, Magyarország 1448-as rigómezei veresége sajnos nem tette lehetővé keresz-

tes hadak szervezését, bár a bizánci birodalom még az utolsó pillanatokban is Hunyadi felmentő seregeiben reménykedett. Az ostrom idejére csupán néhány utánpótlást szállító pápai gálya, velencei és genovai hajók, valamint a legendás Giovanni Giustiniani 700 fős különítménye érkezett a város védelmére. A Bizánci Birodalom 9000 védővel és 20 kilométer hosszú falrendszerrel nézett farkasszemet II. Mehmed 70 000 főre tehető, jól felfegyverzett, nagy erejű ágyúkkal is rendelkező oszmán hadaival.

Konstantinápoly 1453. május 29-én bekövetkezett eleste az ezeréves Bizánci Birodalomnak, egyúttal a keleti kereszténység legfőbb központjának a bukását jelentette. A „városok városát” az oszmánok alig 21 éves uralkodója, II. Mehmed (1451–1481) foglalta el. Az ifjú szultán félelmetes serege az egész keresztény világot megrázó győzelme után 1456-ban a térség legnagyobb hatalma, Magyarország ellen fordult.

III. Callixtus pápa (1455–1458) keresztes hadjáratot hirdetett, és 1456. június 29-én kelt bullájában elrendelte, hogy délután 3 és 6 óra között háromszor mondják el a hívek az Úrangyala imádságot a kereszténység védelmében. A keresztes had szervezésére azonban már nem maradt idő. II. Mehmed hadai ugyanis mindössze három nappal a pápa felhívása után, július 2-án el is kezdte Nándorfehérvár ostromát. Az oszmán előrenyomulást Hunyadi János, Magyarország főkapitánya és Kapisztrán Szent János, valamint az általuk toborzott keresztesek, akiknek a kisebb része zsoldos, a többsége pedig egyszerű paraszt, kézműves ember volt.

Nándorfehérvár falainál az összecsapás utolsó napján, 1456. július 22-én Hunyadi serege Kapisztrán égbe emelt keresztje alatt, Jézus és Mária szent nevét kiáltva, súlyos vereséget mért a Konstantinápolyt meghódító szultánra. A hétszeres túlerővel rendelkező szultáni hadat a hit és imádság erejével térdre kényszerítette a csodálatos erővel védekező magyar sereg.

A pápai udvarba augusztus 6-án jutott el Hunyadiék győzelmének híre, ezért a pápa hálából beiktatta az Úr színeváltozásának napját a katolikus egyház hivatalos ünnepnapjai közé. III. Callixtus is korrigálta rendeletét, és a kiszabott imádságokat már nem könyörgésként, hanem hálaadásként mondatta el a katolikus Egyház híveivel.

A péntek délben akkor már szokásos harangszót még a konstanzi zsinat határozta el Jézus szenvedésének emlékére. A napi harangozást és az Úrangyala imádkozását VI. Sándor pápának az 1500-as szentév alkalmával kiadott pápai bullája kapcsolta össze, aki növekvő török veszély okán megerősítette elődje 1456-os rendelkezését, és minden napra elrendelte a déli harangozást.

A Szűzanya köszöntése és a megtestesülés titkának szemlélése, és az imádó térdre borulás minden áldott nap végső soron a nándor-fehérvári diadal kapcsán vált az egyetemes egyházi hitélet részévé. Azóta a katolikus templomok tornyából – nagypéntek és nagyszombat kivételével – naponta háromszor, reggel, délben és este szól a harang, és hívja a keresztényeket a megtestesülés titkáról elmélkedő imádságra: „Az Úr angyala köszönté a Boldogságos Szűz Máriát, és ő méhében fogadá Szentlélektől szent Fiát...” Ezzel az imádsággal a laikus hívők egyúttal méltó módon kapcsolódnak a papok és a szerzetesek – harangzengés idejében esedékes – zsolozsmájához.

Mária-antifónák

Szűz Mária napi köszöntésének szép liturgikus formája a Mária-antifónákkal (*Antiphona de Beata Maria Virgine*) történik. Az eredetileg zsolnárral énekelt antifónák a 13. századtól a napi officium végén énekelt önálló gregorián tételekként jelentek meg Mária köszöntésére.

Alma Redemptoris Mater (‘Üdvözítőnk Édesanyja’): az adventi és karácsonyi időszak Mária-antifónája. Régen egészen Gyertyaszentelő Boldogasszonyig énekelték. Szerzője feltehetőleg Béna Hermann OSB. A 13. század óta van használatban. Szent V. Pius pápa (1566–1572) 1568-ban tette véglegesen a római breviárium részévé. Korábban a laudes és a kompletórium végén énekelték, ma a kompletórium és litániák végén Szent-Mihályi Mihály szövegével és Bozóky Mihály dallamával énekeljük.

Salve Regina (‘Üdvözlégy Királyné’): Mária-antifóna. A 11. században már elmélkedést írt róla Luccai Anzelm. A domonkosok és ciszterciek kezdetben a kompletórium végén énekelték, más szerzetekben körmeneti énekként használták. A 14. században került a

breviáriumba, az egyházi év nagyobb részében (Szentháromság vasárnapjától adventig) imádkozzuk.

Ave Regina Coelorum (‘Mennyországnak Királynéja’): Mária-antifóna Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepétől nagycsütörtökig. A 13. század óta része a liturgiának. 1350-től Szentháromság vasárnapjától adventig énekelték. Szent V. Pius pápa 1568-ban fölcserélte a *Salve Regina*-val.

Regina coeli (‘Mennynek Királynője’): a húsvéti idő Mária-antifónája. Nagy Szent Gergely pápa (590–604) 590-ben egy nagy pestisjárvány idején a Santa Maria Maggiore-bazilika kegyképét ünnepélyes, engesztelő körmenetben vitte a Szent Péter-bazilikáig. A körmenetben az Angyalvár fölött szent angyal jelent meg, aki kardját visszalökte hüvelyébe. Egyúttal angyali kar énekét is hallotta: „*Regina coeli laetare, alleluja!*” Erre a pápa így válaszolt: „*Ora pro nobis Deum, alleluja!*” A pestisjárvány Mária közbenjárására megszűnt Rómában.

Rorate-misék

Advent időszakának, a Megváltó várásának és a Mária-tiszteletnek a régi szép megnyilvánulása a pirkadat előtt mondott rorate-mise, amit a nép *angyalmise*, *aranyos mise* néven is ismer. „*Rorate caeli desuper, et nubes pluant iustum*” (‘*Harmatozzatok eget, onnan felülről, és a felhők essék az Igazat*’ ÉE 504) – csendül fel az adventi Mária-mise jellegzetes intoritususa. Kezdetben a karácsony előtti 7, a 8. századtól 9 napon át mutatták be, s ugyanezek a napokon énekelték az Ó-antifónákat is. Később advent egész idejére kiterjedt, amelyben a pap a Szűzanya adventi votív (fogadalmi) miséjét celebrálta, amelynek könyörgései március 25-ről, antifónái az adventi kántorböjt szerdájáról, offertórium a advent 4. vasárnapjáról való volt, az Emmánuel-jövendölés szentleckéjével (Iz 7) és az angyali üdvözlés (Lk 1,26–38) evangéliumával.

A Szűz Mária tiszteletére bemutatott votív rorate-szentmisék mára szinte teljesen visszaszorultak, bár a hajnali adventi szentmisék gyakorlata – amelyet továbbra is rorate-nak neveznek – még mindig él.

Az elsőszombati ájtatosságok

A liturgiában (szentmise és zsoltó) az év minden szombatját – hacsak valamilyen ünnep nem tűnik fel – lehetséges, helyes és üdvös Szűz Mária szombatjaként megünnepelni és rajta Isten Anyjának a tiszteletére szóló votív misét mondani.

A szombati nap a Teremtő megpihenésének és az Úr Krisztus sírban nyugvásának emlékeztetője. A hét első napjának, a feltámadásnak a vigíliája. A szombati naphoz mindezért jól illik a böjtölés és a virrasztó imádkozás. A liturgikus gyakorlat hagyományosan vigíliával ünnepli Húsvét, Pünkösd és a kántorböjt szombatjait is.

Különleges értéke van az egyes hónapok első szombatjainak. Ez a nap a Fatimai Szűzanya rendelése szerint Mária Szeplőtelen Szíve tiszteletének napja. Szűzanyánkat legjobban úgy szeretjük, s azzal engeszteljük igazán értünk fájó szívét, ha meggyónunk, szentáldozáshoz járulunk és a rózsafüzér által bekapcsolódunk Mária imádságába. Így tesszük képessé magunkat arra, hogy szívünkben ismét termékeny talajra hulljon és szárba szökkenhessen a mi Édesanyánk által közvetített megváltó kegyelem.

A fatimai jelenések után a Szűzanya még több alkalommal megjelent Lúciának. Az egyik ilyen esetben, 1925. december 15-én a Szűzanya a Pontevedra-i (Spanyolország) konventben mutatkozott meg Lucia nővérnek. Ekkor feltárta előtte tövisekkel övezett Szent Szívét és így szólt: *„Hirdesd nevemben a világnak, hogy megígérem: ott leszek az üdvösséghez szükséges kegyelmekkel mindazok halálos ágyánál, akik 5 egymást követő hónap szombatján meggyónnak, megáldoznak, s elimádkozzák a szentolvasót és egy negyed óráig társamul szegődnek az elmélkedésben.”* Zavarba ejtően egyszerű kérés, és milyen nagy ígéret ez, amelyben igazi édesanyai szeretet és pedagógia van. A Szűzanya szándéka, hogy ráneveljen bennünket arra, hogy üdvösségünkért hozzunk áldozatot, bánkódjunk a bűneink miatt, térjünk meg, gyónjunk és áldozunk, és a rózsafüzér által kérjük Szűzanya segítségét, a 15 titkon keresztül pedig töltekezzünk az üdvösség misztériumainak szemlélésével. Mindezt elégtételként tesszük azokért a sérelmekért, amelyekkel mi bűnösök Mária Szeplőtelen Szívét megsértjük. A gyónás történhet 8 nappal a szombat előtt.

Annak, aki szombaton akadályoztatva van, szabad vasárnap áldozni, ha a pap engedélyt ad rá. Lucia nővérnek nyilvánosságra kellett hoznia és el kellett terjesztenie Szűz Mária kérését. Az elsőszombati ájtatosság bár világszerte elterjedt, és sokak üdvösségére szolgál, de a híveknek sajnos csak töredékrészében: a hitet és a buzgóságot illetően továbbra is nagy adósságunk van a Fatimai Szűzanya iránt.

Szűz Mária Szeplőtelen Szíve az Úr Jézus iránti szeretet példaképe. Így tanítják nekünk a misztikusok, mint például Svéd Szent Brigitta vagy Szalézi Szent Ferenc. Szűzanyánk Szeplőtelen Szívének engesztelése voltaképpen az Úr Jézussal való szeretetkapcsolatunk helyreállítását jelenti. A Szent Szűz Szívének tisztelete a szeplőtelen fogantatás és az istenanyaság hittételein nyugszik, és következik mindabból, amit Máriáról tudunk az egyházatyák és a Szentírás szerint (vö. Lk 1,46; Jn 19,27; Zsid 4,10). A Fatimai Szűzanya jövődöleése szerint az ő Szeplőtelen Szíve végül győzni fog. Ez az üzenet minden bizonnyal korunk legszebb örömhíre.

Az Angyalok Királynőjének tisztelete a Szentháromságra irányul

A Boldogságos Szent Szűzben a Megváltó Társát szemléljük, aki a szeplőtelen fogantatás titka által, egyedülálló módon mentes maradt az ösbűn átkától, és még a személyes büntől is. A minden teremtményt felülmúló isteni lefoglaltságában ténylegesen méltóvá vált arra, hogy a Világ Világosságának Hajnalcsillaga lehessen, hogy szűzként és anyaként egyedülálló módon vegyen részt az Ige megtestesülésében és közénk való születésében, valamint az Úr üdvhozó cselekedetében.

Drága Édesanyánknak a Szent Angyalokat is megelőző tökéletessége és méltósága végeredményben a Szentháromság Egy Istenre irányítja figyelmünket, hiszen az ő Szent Fiával való kapcsolatában rejlik Isten és az ember, Krisztus és az Egyház találkozásának minden mélysége és magassága. Végso kiértékelésben azt is mondhatjuk, hogy a Szűz Máriával való kapcsolatunk tulajdonképpen az Istennel való kapcsolatunkat segíti, mégpedig olyan értelemben, hogy Mária által jutunk el Jézushoz. Ezért nagyon lényeges, hogy minél buzgóbban, és minél nyitottabb szívvel szemléljük az Istenszülő Szűz szent

titkát, keressük közelségét, figyeljünk indításaira, kérjük közbenjárását, és fogadjuk a kegyelmeket, amelyeket az Úr Jézus Szent Anyjának keze által kíván adni nekünk.

XIII. Leó pápa írja a *Divinum illud munus* körlevelében (1897): „*A vallásos tisztelet ugyanis, amelyet a szent égi lakóknak és az angyaloknak, a Szűz Istenszülőnek és Krisztusnak megadunk, végül is magára a Szentháromságra áramlik vissza és benne végződik.*” (DH 3325) Ebben teljeseedik be Szűzanyánk tiszteletének egész jelentősége.

A Mária-ünnepek ismertetése

Dolgozatomban a Mária-ünnepeket a liturgikus évek megfelelően az adventi időszakokkal kezdem. Minden egyes ünnepnek leírom a nevét, összegzem a teológiai üzenetét, a dogmatikus és egyháztörténeti hátterét, a hozzá kapcsolódó liturgia jellemzőjét, szentírási gyökereit és a rövid történetét, valamint ismertetem a fellelhetőségét a régi és az új naptárban. A történelmi adatok zömét a magyar katolikus lexikonokból (régiből és újból) veszem. Ahol csak lehet, az egyes ünnepekhez könyörgést is rendelék, amelyek többnyire a Szunyogh Xavér-féle gregorián misszáléból, néhány helyen az újabb liturgikus könyvekből származnak. Szeretném, hogy e tanulmány erősítse minden hívő olvasó szívének szeretetét a mi Szűzanyánk iránt. *Ad Iesum Per Mariam!* (A.I.P.M.) – *Mária által Jézushoz!*

Fülep Dániel

(2017. május 13., a fatimai jelenések centenáriumán)

Mária-ünnepek a liturgikus évben

Szeplőtelen Fogantatás (Immaculata Conceptio) – december 8. (mindkét naptárban)

A Szeplőtelen Fogantatás (*immaculata conceptio*) a Boldogságos Szűz Mária áteredő büntől való mentességének és eredeti lefoglaltságának az ünnepe, Krisztus magvetésének első és legszebb virága, a húsvét hajnalán elkezdődő új teremtés minden időt megelőző, legelső és egészen egyedi megnyilvánulása az üdvösségtörténetben. E csodálatos ünnep jelzi az Úr Krisztus kereszten beteljesített engesztelő áldozatának tökéletességét, az Úr Jézus oldalából kifolyó vér és víz életadó erejét, és hogy valósággal új teremtés kezdődött húsvét hajnalán. A Szeplőtelen fogantatás ékes bizonyítéka Szűz Mária összes teremtmény között való kiválóságának és elsőbbségének, amely istenanyasága és hite szerint illik hozzá. Jele annak, hogy a Történelem Ura fölötté áll az időnek, és hogy az egész üdvösségtörténetet kezdettől fogva a Szent Kereszt mozgatja és értelmezi. A történelem végső vonatkoztatási pontja, Alfája és Omegája húsvét misztériuma. Minden élet Krisztus megnyitott oldalából, lándzsával átdöfött Szent Szívéből fakad. Ennek legékezebb bizonyítéka a Szeplőtelen Fogantatás, amely rávilágít az Úr Jézus Szent Szívének és Szűz Mária Szeplőtelen Szívének eredendő összekapcsoltságára. Az ünnep sajátságos tartalma, mi szerint a Názáreti Mária fogantatása az emberi élet továbbadásának természetes folyamatában olyan esemény, amelyet Isten kivételesen megőriz az áteredő büntől, az Úr Krisztus által szerzett isteni malaszt révén valósul meg. A Szűz Mária az Isteni Ige által lett boldogságos és malasztal teljes.

Az ünnep dogmatikus: IX. Pius pápa (1846–1878) 1854. december 8-án az *Ineffabilis Deus* bullában *ex cathedra* (tévedhetetlen) döntéssel dogmaként hirdette ki, hogy Mária életének első pillanatától fogva mentes volt az áteredő büntől, és tökéletesen a megszentelő isteni malaszt állapotában volt. - A hitigazsághoz tartozik, hogy Szűz Mária mentes volt az áteredő bűn „minden szennyétől” is, ami annyit jelent, hogy annak következményei sem sújtották. Tehát mentes volt a rendetlen hajlamoktól (*concupiscentia*), s ha földi életét halállal

Tartalom

Bevezetés	3
Litánia Szűz Mária szeplőtelen fogantatásáról (dec. 8.)	4
Loretói litánia (dec. 10.)	6
Gyertyaszentelő Boldogasszony litániája (febr. 2.)	9
A lourdes-i Szűz litániája (febr. 11.)	11
Gyümölcsoltó Boldogasszony litániája (márc. 25.)	13
Égi királynőnk litániája (máj. 31.)	15
Szűz Mária Szeplőtelen Szívének litániája (június)	17
Sarlós Boldogasszony litániája (júl. 2.)	19
A Kármel-hegyi Boldogasszonyhoz (júl. 16.)	21
Havas Boldogasszony litániája (aug. 5.)	23
Nagyboldogasszony litániája (aug. 15.)	25
Boldogasszony születésének litániája (szept. 8.)	27
A Fájdalmas Anya litániája (szept. 15.)	29
Szűz Mária hét fájdalmáról (szept. 15.)	32
Fogolykiváltó Boldogasszony litániája (szept. 24.)	34
A szent reménység anyjának litániája	36
Mária, minden kegyelem közvetítőjének litániája	38
A Fény Királynőjének Litániája (június 17.)	40
Bibliai litánia a Szűzanya tiszteletére	42
Zsinati szövegbe „rejtett” litánia	45
Mária-ünnepek a liturgikus évben	47
Bevezető	49
Mária-ünnepek a liturgikus évben	69